

عوامل رشد ادبیات کودک تایوان و ظهور داستان‌های نوجوان

- نوشته: شوجی دو آن
- ترجمه: شقایق قندهاری
- منبع: کتاب

Reflections of Change
(Children's Literature since 1945)
Edited by Sandra L. Beckett

کودک و نوجوان تایوان، از سال ۱۹۴۵ به بعد، حاصل تعامل میان سه مسئله بوده که همواره تأثیری مستقیم روی وضعیت آن داشته‌اند: اول فرهنگ حاکم بر کشور چین، دوم فرهنگ بومی خود تایوان (متشکل از فرهنگ تایوان، بومیان استرالیایی و هاکا "Hakka") و سوم قدرت‌های خارجی و خصوصاً آمریکا و ژاپن. در طول دوران پنجاه ساله (۱۹۹۵ - ۱۹۴۵)، سیر تغییر و تحول ادبیات کودک و نوجوان در تایوان را می‌توان با توجه به تحولات حوزه‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، به پنج مرحله تقسیم بندی کرد. چهارمرحله اول را «ون چیونگ هانگ» (Wen-chiung Hong) مشخص ساخت و هم اینک می‌توان مرحله پنجم را به خوبی تعریف کرد.

مرحله اول: (۱۹۴۳-۱۹۴۵): دوران رکود

در سال ۱۹۴۵، پس از پنجاه سال، تایوان به کشور چین بازگردانده شد و از حالت مستعمره ژاپن درآمد. دولت مرکزی پس از این که بخش اصلی سرزمین تایوان را به «کمونیست‌ها» تسلیم کرد، بار دیگر در سال ۱۹۴۹ به خود تایوان انتقال یافت. دولت، یعنی همان طبقه جدید حاکم بر کشور، درصدد برآمد تا نفوذ و رهبری اجتماعی، سیاسی و اقتصادی خود را با سرکوب کردن فرهنگ ژاپنی و دفاع و حمایت از فرهنگ بومی تثبیت کند. دولت برای استحکام بخشیدن به وضعیت حکومتی خود، زبان چینی ماندین (Mandarin Chinese) را زبان رسمی کشور اعلام کرد و زبان‌های ژاپنی، تایوانی و دیگر گویش‌ها و زبان‌های محلی را به طور کل از بین برد. در حقیقت، این دولت ادبیات کودک و نوجوان را ابزار بسیار مناسبی برای القا و جا انداختن زبان ماندین تشخیص داد.

زمانی که «شرکت نشر ایسترن» (Eastern Publishing Company)، در سال ۱۹۴۵ در تایپه (Taipei) برای انتشار کتاب‌های کودک و نوجوان تشکیل شد، ادبیات کودک و نوجوان تایوان، راه خود را آغاز کرد. با حمایت کمیسون ترویج زبان چینی ماندین، در سال ۱۹۴۸، روزنامه «ماندرین دیلی»

ادبیات کودک و نوجوان، زندگی اجتماعی و ارزش‌های فرهنگی موجود در یک جامعه را منعکس می‌کند و یا به بیان دیگر، آن‌ها را به زبان خاص خود بر می‌گرداند. به ویژه این که افکار و عقاید حاکم بر جامعه در خصوص دوران کودکی و تغییر و تحول شرایط اجتماعی. فرهنگ زندگی کودکان و نوجوانان را به بهترین شکل توصیف می‌کند. همان‌گونه که انتظار می‌رود، رونق و شکوفایی ادبیات کودک و نوجوان در کشور تایوان، از سال ۱۹۴۵ میلادی به بعد، به شدت تحت تأثیر وضعیت اجتماعی. سیاسی و اقتصادی پیچیده آن قرار گرفت.

در این مقاله، عواملی را که موجب شکل‌گیری و تکوین ادبیات کودک و نوجوان تایوان شد، بررسی خواهیم کرد و مقاله را با این مطلب به پایان خواهیم رساند که چرا ظهور و شکل‌گیری ادبیات نوجوان، هم با موانعی رو به رو شد و هم مورد تشویق و حمایت قرار گرفت. دغدغه اصلی من، این است که نشان دهم ادبیات کودک و نوجوان، به خصوص ادبیات داستانی گروه سنی نوجوانان، تغییر و تحولات به وجود آمده در افکار و عقاید اجتماعی را چگونه بازتاب داده و این که به چه طریقی توانسته است نقش اجتماعی خود را در تایوان محقق کند.

مسیر تغییر و تحولات تاریخی ادبیات کودک و نوجوان تایوان

معمولاً شکل‌گیری و شکوفایی ادبیات کودک و نوجوان در هر کشوری، نمایانگر وضعیت اقتصادی آن کشور است و اغلب اوقات ادبیات کودک و نوجوان، تنها در سایه پیشرفت و رفاه اقتصادی شکوفا می‌شود. البته، این امر در کشور تایوان، تا حدی صادق است و به طور صددرصد صدق نمی‌کند. صنعت کتاب کودک و نوجوان در این کشور، با رونق اقتصادی دهه ۱۹۶۰، شکوفایی خود را آغاز کرد، اما نتوانست هم سو و به موازات پیشرفت اقتصادی دودهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ جلو برود. در حقیقت، در طول این دو دهه، ادبیات کودک و نوجوان تقریباً در وضعیتی راکد و منفعل باقی ماند. به سبب مسائل تاریخی و جغرافیایی، شکل‌گیری و شکوفایی ادبیات

در سال ۱۹۶۸، دستورالعمل آموزش تحصیلی نه ساله اجباری، صادر و تصویب شد که شش سال مربوط به دوران آموزش ابتدایی و سه سال به دوران راهنمایی و دبیرستان اختصاص داشت. در همین دوره، برای ارتقای سطح دانش، متون مربوط به ادبیات کودک و نوجوان را وارد کتاب‌های درسی کردند. روزنامه دلی ماندین، در سال ۱۹۶۵، ترجمه‌هایی از شاهکارهای ادبی جهان را چاپ و از این طریق، ادبیات کودک و نوجوان دیگر کشورها (و به خصوص آمریکا) را به مخاطبان تایوان معرفی کرد. در طول این دوران، بیشتر آثاری که برای کودک و نوجوان منتشر شدند، قصه‌های عامیانه (اغلب بازگویی قصه‌های مردم چین) یا ترجمه‌هایی از منابع خارجی بود.

هم چنین، داستان‌های واقع‌گرایانه هم در این عرصه وجود داشت. این داستان‌ها بیشتر به اوضاع و احوال روزمره می‌پرداخت و البته، مملو از نکات اخلاقی و آموزشی بود.

مرحله سوم: (۱۹۷۹-۱۹۷۱): دوران رواج و ترقی

با این که در طول سال‌های مربوط به این دوران، کشور تایوان از نظر سیاسی کاملاً منزوی شد و تک افتاد، اما از لحاظ اقتصادی شکوفا شد و جالب‌تر این که ادبیات کودک و نوجوان هم با استقبال زیادی روبه‌رو شد. «مرکز آموزش معلمان دوره ابتدایی»، در سال ۱۹۷۱، کارگاه ادبیات کودک را برای مربیان این دوره آموزشی به راه انداخت. این پیوند و ارتباط میان ادبیات کودک با آموزش دوران ابتدایی، به خوبی مشخص می‌کند که چرا بیشتر نویسندگان اولیه ادبیات کودک و نوجوان در تایوان، از میان معلمان آموزش ابتدایی هستند. قدرت‌ها و مقامات رسمی که ابتدا موجب شکل‌گیری ادبیات کودک و نوجوان شده بودند، به تدریج جای خود را به موسسه‌ها و شرکت‌های خصوصی بزرگ دادند. گروه «هونگ چیا چون» (The Hong Chia Chon Group)، علاوه بر شروع به انتشار کتاب‌های کودک و نوجوان، از سال ۱۹۷۴ به بعد، روی طرح جوایز کتاب ادبیات کودک و نوجوان نیز سرمایه‌گذاری کرد. همین امر، موجب تولید

(The Mandarin Daily Newspaper) تاسیس شد تا بتواند خوانندگانی را پرورش دهد که در حین افزایش دانش خود، مطالب را با حروف آوایی چینی مطالعه کنند. روزنامه دولتی The Central Daily Newspaper، در سال ۱۹۴۹ ستونی را به صورت هفتگی، به کودکان اختصاص داد. دفتر آموزش و پرورش، دو سال بعد، نشریه «دانش آموز دبستان» را برای کلاس‌های سوم تا پنجم دبستان و سپس در سال ۱۹۵۳، نشریه تصویری دو هفته‌نامه «دانش آموز دبستان» را برای مقطع مهد کودک تا کلاس سوم دبستان به راه انداخت تا بدین شکل، به طور هم‌زمان زبان ماندین و دانش را ترویج دهد. بنابراین، دولت در مراحل اولیه شکل‌گیری ادبیات کودک و نوجوان، با قدرت و نفوذ بالایی در این کار شرکت کرد.

گونه‌های ادبی که بیشتر در این آثار و نشریات و حتی کتاب‌ها به چشم می‌خورد، شعر، ترانه‌های کودکانه، قصه‌های عامیانه، اسطوره‌ها و حکایت‌های آموزشی است که اغلب آن‌ها از آثار کلاسیک چین و قصه‌های عامیانه گرفته شده است.

مرحله دوم: (۱۹۷۰-۱۹۶۴): مرحله رشد

پس از شروع شکل‌گیری ادبیات کودک و نوجوان توسط دولت، قدرت‌ها و نیروهای خارجی کوشیدند. در ادبیات این حوزه اعمال نفوذ کنند و آن را به شکل‌های مختلف، تحت تاثیر خود قرار دهند. از سال ۱۹۵۰ به بعد، دو قدرت اصلی که بر سرنوشت کشور تایوان تاثیر ژرفی گذاشته‌اند، آمریکا و ژاپن بوده‌اند. فرهنگ غربی که نماینده اصلی‌اش کشور آمریکا بود، زمانی خود را نمایان کرد که «گروه ضربت ویراستاری کتاب‌های کودک و نوجوان»، در سال ۱۹۶۴، توسط اداره آموزش و پرورش و با سرمایه‌گذاری «یونسکو» تشکیل شد. کارشناسان آمریکایی، فن‌آوری‌های مربوط به حروف چینی، صفحه بندی، صفحه آرای، چاپ، تصویرگری و نگارش برای کودک و نوجوان را متحول ساختند. البته نقش و تاثیر کشور ژاپن، مدتی بعد آشکار شد.

انبوه کتاب برای این گروه سنی شد.

در حالی که تایوان از جامعه بین‌المللی طرد شده بود، فرهنگ‌های بومی کشور کوشیدند به طرق مختلف، صدای خود را به گوش همه برسانند و پس از مدتی، تلاش گسترده‌ای برای تقویت حال و هوای محلی و بومی در آثار نمایان شد. بدین ترتیب ادبیات کودک و نوجوان، به جای پرورش و پیوند زدن مطالب و مواد خارجی یا حتی فرهنگ سنتی چین به آثار بومی، سعی کرد تنها فرهنگ اصیل و بومی خود را در دل آثارش پرورش دهد.

این تلاش آگاهانه برای غنا و قوت بخشیدن به فضای بومی و محلی در آثار، مایه شکل‌گیری ادبیات واقع‌گرا شد. در طول این دوران، جریان اصلی حاکم شعر بود که توسط چی پو هوآنگ (Chi - Po Huang) پایه‌ریزی شد. وی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی خود را طوری هدایت و تربیت کرد که درباره وقایع روزمره زندگی خود شعر بنویسند.

مرحله چهارم: (۱۹۹۰-۱۹۸۰)؛ دوران شکوفایی

به طور کلی، آمار مربوط به تعداد عناوین منتشر شده در حوزه کتاب‌های کودک و نوجوان، میزان استقبال از چنین آثاری را آشکار می‌کند. با این فرضیه، ادبیات کودک و نوجوان کشور تایوان تا اواسط دهه ۱۹۸۰، به شکوفایی نرسید. تولید ناخالص ملی تایوان، در اوایل سال ۱۹۸۰، در مقایسه با آمریکا ۲ هزار دلار فراتر رفت. با توجه به افزایش آمار مدرسان شاغل، تعداد مراکز مهدکودک و آمادگی به طور قابل توجهی و به سرعت افزایش یافت. در خانواده‌هایی که با دو درآمد (زن و مرد با هم) اداره می‌شد، صرف هزینه‌هایی برای امور فرهنگی خانواده، جای ثابتی پیدا کرد و جزو هزینه‌های ثابت شناخته شد. رفاه و آسایش کودکان، از اولویت بالایی برخوردار شد و والدین مرفه، برای فرزندان خود هزینه بالایی صرف می‌کردند و حاضر بودند تمام چیزهایی را که برای پرورش فرزندان‌شان لازم بود، تهیه کنند که از نظر آن‌ها این امر شامل تهیه کتاب هم می‌شد.

در این دهه، گرایش‌های مربوط به ادبیات کودک و نوجوان، تحت تأثیر سه عنصر موجود در بافت سیاسی - اجتماعی کشور قرار گرفت. نخست این که مطالعه کتاب‌های کودک و نوجوان توسعه یافت و از جهات گوناگون، ویژگی‌های منحصر به فردی یافت. چنان‌چه بخواهیم از نظر تاریخی به این امر بپردازیم، باید بدانیم که تا پیش از سال ۱۹۸۰، ادبیات کودک و نوجوان، بیشتر به مخاطبان دانش‌آموز دوران دبستان توجه داشت، اما در اواخر دهه ۱۹۸۰، با در نظر گرفتن طیف کلی ساختار ادبیات کودک و نوجوان، مخاطبان مختلف این حوزه تعریف شدند و هویت آن‌ها مورد شناسایی قرار گرفت. به این ترتیب، دوره میانی کودکی، محور اصلی و پیوند دهنده کودکان خردسال (پیش دبستان) و آخرین سال‌های دوران کودکی (نوجوان) در نظر گرفته شد. در اواخر دهه ۱۹۸۰، کودکان پیش دبستان، اصلی‌ترین مخاطبان یا به عبارت دیگر، متقاضیان برجسته ادبیات کودک و نوجوان این کشور بودند. این روند را با لحاظ کردن روند نظام آموزش تایوان، می‌توان به خوبی درک کرد. دانش‌آموزان پس از پشت سر گذاشتن نُه سال دوران تحصیلی اجباری، برای ورود به مقطع پیشرفته دبیرستان، باید آزمون بدهند. سه سال بعد، این دانش‌آموزان برای ورود به دانشگاه، آزمون ورودی دیگری را پشت سر می‌گذارند. در حقیقت، تنها کودکان پیش دبستان از زیر بار فشار آزمون‌های ورودی معاف هستند. بنابراین، تعجبی ندارد که در این دوران، نشریات و کتاب‌های مربوط به خردسالان بسیار رواج داشت و بسیاری از آن‌ها، با هدف پرورش ذهنی و شکل دادن به شخصیت کودک انتشار می‌یافتند. این بازار سودآور، ناشران بزرگ و نیز نویسندگان و تصویرگران فعال در این حوزه را به خود جذب کرد. به این صورت، ادبیات مخصوص خردسالان و کودکان پیش دبستانی، نماینده اصلی ادبیات کودک و نوجوان کشور تایوان شد.

دوم این که صنعت نشر کتاب کودک و نوجوان، به میدان نبردی برای

مؤسسات و شرکت‌های خصوصی این حوزه تبدیل شد. دولت تقریباً کناره‌گیری کرد و این حوزه را به دست مراکز نشر خصوصی، همانند شرکت نشر ایسترن، بنیاد فرهنگی هونگ چیا چون (Hong Chia Chon Cultural Foundation) و... سپرد. فعالیت اصلی این دوران، به تعیین جوایز ادبی برای ادبیات کودک و نوجوان اختصاص داشت تا بدین شکل، نویسندگان و تصویرگران این حوزه جذب فعالیت شوند و آثار درجه اول را به مخاطبان عرضه کنند.

به علاوه، در همین زمان نشریات هفتگی و ماهانه، بازار فعالی در حوزه ادبیات کودک و نوجوان داشتند و حتی پس از مدتی، موجی از روزنامه‌های کودک و نوجوان به راه افتاده که این کار با انتشار روزنامه دیلی کودکان (The children's Daily Newspaper)، توسط شرکت کوآنگ فو (Kwang Fu Company)، در سال ۱۹۸۸ پایه‌ریزی شد. حتی قدرت‌های خارجی نظیر ژاپن هم مایل بودند بخشی از این بازار را به خود اختصاص دهند که سرانجام، توانستند در نشریات تایوان، جایی برای خود باز کنند. تأثیر کشور ژاپن، نخستین بار در سال ۱۹۵۴ آشکار شد که نشریه شی یوئو (Shiue - Iou)، آثار کمیک استریپ را هم در خود گنجاند. در سال ۱۹۸۹، ماهنامه «دوست کوچولو» (برای مخاطبان پیش دبستان) به صورت مشترک و با همکاری کتاب‌فروشی فوکوتاک در ژاپن، آغاز به کار کرد. مشکل ظاهری و حتی راهکارهای بازاریابی آن، الگوی آموزشی بسیار مناسبی برای نشریات مشابه خود در تایوان بود.

سوم این که چون ناشران محلی، حق کپی رایت را از ناشران خارجی مطرح به خصوص از دو کشور آمریکا و ژاپن - خریداری کردند، موجی از ترجمه چینی کتاب‌های خارجی، در بازار کتاب کودک و نوجوان تایوان ظاهر شد. این روند، از حجم و میزان بازار کتاب‌های کودک و نوجوان ناشی می‌شود؛ مخاطبان و متقاضیان اصلی، کودکان دوران پیش‌دبستان و دانش‌آموزان دوران دبستان هستند که جمعیت آن‌ها به حدود ۲/۲ میلیون نفر می‌رسد. این بازار عرضه بسیار ناچیز، به علاوه قیمت پایین کتاب‌ها، موجب شد ناشران میزان هزینه‌ها و سرمایه‌گذاری‌شان را کاهش بدهند. در این مرحله، ناشران برای تضمین سوددهی خود به ترجمه، اقتباس یا بازآفرینی کتاب‌های خارجی این گروه سنی روی آوردند و حداکثر این که به بازگویی و بازنویسی ادبیات بومی تایوان توجه کردند. با این حساب ۷۰ درصد محصولات تولیدی سالانه این حوزه، به ترجمه و بازنویسی و اقتباس اختصاص یافت و تنها ۳۰ درصد باقی مانده به کارهای تالیفی نویسندگان تایوانی مربوط می‌شد. به نظر می‌رسد که برای ترویج و شکوفایی ادبیات کودک و نوجوان امر بازآفرینی، ترجمه، اقتباس و بازنویسی - در مقایسه با کار تالیف خلاق - اجتناب‌ناپذیر و عادی بود.

مرحله پنجم: (از ۱۹۹۰ به بعد؛ تلفیق و درهم آمیختن)

رشد و رونق ادبیات کودک و نوجوان کشور تایوان، از سال ۱۹۴۵ به بعد، به طور مستقیم تحت تأثیر چگونگی ارتباط میان فرهنگ اصلی کشور چین، فرهنگ‌های بومی و محلی موجود در تایوان و عوامل خارجی بوده است. به سبب تغییر و تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در تایوان و جهان در اوایل دهه ۱۹۹۰، این سه عامل هم اینک در هم تنیده شده‌اند.

با از بین رفتن و رفع حکومت نظامی در تایوان، در ۱۹۸۷، برقراری ارتباط گسترده با سرزمین چین از سر گرفته شد و بدین شکل، در چین نویسندگان و تصویرگران، به ستارگان روشنی بخش صنعت نشر تایوان تبدیل شدند. «کتاب طنز تاریخ چین» که در سال ۱۹۸۹، در تایوان و توسط نشر کوآنگ فو منتشر شد، حاصل تلاش جمعی از نویسندگان و تصویرگران چین بود. خیلی از کتاب‌هایی که توسط نویسنده‌های تایوانی نوشته شده‌اند، با تصاویر یک تصویرگر چینی انتشار یافته‌اند که البته، عکس این حالت هم به وفور مشاهده می‌شود. به عنوان مثال، کتاب «خاطرات بی‌چینگ» (چاپ ۱۹۹۴)، حاصل تلاش مشترک‌های این لی (Hai - Yin Li)، نویسنده برجسته تایوانی و «ویکسینگ گوان»

(Weixing Guan)، هنرمند مشهور چینی است.

بسیاری از نویسندگان چینی، به جمع مؤلفان پرفروش تایوان افزوده شده‌اند. برای نمونه، داستان‌های حیوانات «شی شی شن» (Shi - Shi Shen)، داستان‌های واقع‌گرایانه «ون شی یان سوا» (Tsau Wenshuan) و فانتزی‌های «چی لو چانگ» (chih - lu chang)، در میان مخاطبان نوجوان تایوان بسیار محبوب و پرتعداد هستند. به علاوه، نویسندگان تایوان موفق شده‌اند جوایز ادبی ادبیات کودک و نوجوان چین را به خود اختصاص بدهند. انجمن تحقیقاتی ادبیات کودکان، در سال ۱۹۹۲، به منظور افزایش تبادل نظر و گفت و گوی صمیمانه این دو کشور بنا نهاده شد. در سال‌های اخیر، تلاش‌هایی در جهت بین‌المللی کردن کتاب‌های کودک و نوجوان تایوان صورت گرفته است. نمایشگاه کتاب فرانکفورت، بولونیا و نمایشگاه دوسالانه تصویرگران در براتیسلاوا، به مراکز اصلی مربوط به کپی رایت آثار، تبدیل شده است و ناشران تایوان با آن‌ها تبادل نظر می‌کنند. دیگر [نقش] کشورهای ژاپن و آمریکا چندان شاخص نیست و بر عکس، اروپا مورد توجه آن‌ها قرار گرفته است. معرفی شاهکارهای ادبی خارجی به کودکان و نوجوانان، دیدگاه و نگرش‌ها را وسعت بخشید و دامنه خلاقیت نویسندگان و تصویرگران تایوانی را گسترش داد.

تایوان علاوه بر وارد کردن کتاب‌های کودک سایر کشورها، آثار چاپ شده ناشران خود را نیز صادر می‌کند. مرکز نشر «یوان لی او» (Yuan Liou Publishing Company)، «هفت برادر»، «منطقه البروج چین» و «موش عروس» را به صورت دوزبانه (چینی - انگلیسی)، به بازار فرستاده است. این کتاب‌های مصور بسیار زیبا که قصه‌های عامیانه چین را در بر گرفته‌اند، موفق شده‌اند مخاطبانی بین‌المللی بیابند. «مرکز نشر گریم» (Grim Press)، یکی از ناشران فعال و پرانرژی است و با انتشار آثار مختلفی که با همکاری نویسندگان و تصویرگران سراسر دنیا کار شده، برای بین‌المللی کردن کتاب‌های کودک و نوجوان کشور تایوان تلاش می‌کند. به عنوان مثال، «افسانه‌های جدید»، «داستان کوتا‌های شاهکار مصور» و «آثار شکسپیر با تصویر»، به زبان چینی چاپ و توسط هنرمندانی از کشورهای مختلف جهان، تصویرگری و نقاشی شده‌اند. در عرصه بین‌الملل، این کتاب‌ها با استقبال خوب مخاطبان روبه‌رو شده است و کپی رایت آن‌ها در آلمان، فرانسه و کره به فروش رفته است. به نظر می‌رسد که گرایشی در جهت پیوند استعداد‌های هنری داخلی و بین‌المللی وجود دارد، به طوری که با این روند، کتاب‌های کودک و نوجوان، حاصل تلاش مشترک نویسندگان و تصویرگران کشورهای مختلف است و

مرزهایی که کشورها را از یکدیگر تفکیک می‌کند، ناپدید و فرهنگ‌های متفاوت درهم ادغام می‌شوند.

تاریخچه مختصری از ادبیات گروه سنی نوجوان در تایوان

همان‌طور که مفهوم نوجوانی، با تغییر و تحول ادبیات برای مخاطبان گروه سنی نوجوان در دنیای غرب، کاملاً هم‌خوان است. به همین شکل، تغییرات صورت گرفته در مفهوم دوران کودکی و نوجوانی در تایوان، با تغییر و تحولات ادبیات کودک و نوجوان مرتبط است و به خصوص این امر، در حوزه ادبیات نوجوان کاملاً صدق می‌کند. از سال ۱۹۸۰ به بعد، دوران کودکی و نوجوانی را به عنوان دو دوره کاملاً مجزا از مسیر زندگی شناسایی و تعریف کردند و دیگر این دو مرحله را تمرینی برای ورود به سایر مراحل زندگی نمی‌دانند. به علاوه، سیستم آموزشی تایوان، مورد بازنگری و اصلاحاتی قرار گرفت تا دست‌اندرکاران را تا حدی باز کند. در نتیجه در اواخر دهه ۱۹۸۰، ادبیات نوجوان به تدریج در قالب یک طیف مجزا، در عرصه نشر و فروش کتاب تعریف شد. با توجه به این که ادبیات داستانی گروه سنی نوجوان، نسبتاً نویاست، پیشینه‌ای دیرینه ندارد. در واقع، تقریباً تا سال ۱۹۶۴ که «چونگ لونگ لین» (Chung - lung - Lin) داستان «قلب آبی» را نوشت، هیچ اثر خاصی برای مخاطبان نوجوان نوشته نشده بود؛ داستان پسر نوجوانی اهل روستایی کوچک در جنوب تایوان که برای جلب اعتماد و احترام دایی و زن دایی‌اش، به سختی کار می‌کند و می‌خواهد با سخت‌کوشی، حتی توجه معلمان و همکلاسی‌های خود را جلب کند، نمونه‌ای از دشواری‌ها و مشکلات اجتماعی دهه ۱۹۶۰ است و همین اثر، پایه‌گذار ادبیات داستانی مخاطبان نوجوان در تایوان شد.

از سال ۱۹۷۱ به بعد، مرکز تعلیم و تربیت میان مقطع آموزش ابتدایی، کوشید تا از طریق کارگاه‌هایی که برگزار می‌کند، به ترویج ادبیات نوجوان یاری دهد. در نتیجه، عده‌ای از معلمان دوران ابتدایی، داستان‌های واقع‌گرایانه‌ای خلق کرده‌اند و در آن‌ها به توصیف فقر اجتماعی کشور، تا پیش از پیشرفت اقتصادی تایوان، پرداخته‌اند.

در دهه ۱۹۸۰، با ظهور نسل دوم نویسندگان متبحر و متخصص داستان‌های نوجوان، نقطه عطفی در رشد و شکوفایی ادبیات مخاطبان نوجوان پدید آمد.

در حالی که از دهه ۱۹۸۰ به بعد، ادبیات مربوط به مخاطبان مقطع پیش دبستانی به خوبی شکوفا شده، اما ادبیات نوجوان هنوز نتوانسته به رشد مطلوب

برسد. به نظر می‌رسد که نظام آموزشی کشور تایوان، به ادبیات مخاطبان نوجوان بی توجه است و متن کتاب‌های درسی، مملو از گزیده‌های ادبیات کلاسیک چین و نیز نثر مدرن و حتی رمان بزرگسال است، به ندرت جایی به ادبیات داستانی نوجوان داده می‌شود و به طور کل، با بی‌اعتنایی از کنار آن می‌گذرند. فشارهای نظام آموزشی موجب شده که مخاطبان، برای تفریح، به هر کتاب و موضوعی به جز کتاب‌های درسی خود روی بیاورند!

داستان‌های نوجوانان در تایوان: تونگ لی (Tungli) و های هوآنگ (Hai Huang)

هنوز هم بخش اعظم ادبیات نوجوانان تایوان را آثار ترجمه و اقتباس‌ها تشکیل می‌دهد. روزنامه دیلی ماندرین چین، از سال ۱۹۷۰ به بعد، ترجمه‌هایی از داستان‌های نوجوانان انگلیس و ژاپن را منتشر کرده است. «مرکز نشر هان شِن» (Han Shen Publishing Company)، در مجموعه «ادبیات جهان»، سلسله ترجمه‌هایی را در همین زمینه برای نوجوانان منتشر کرد. ترجمه آثار برندگان جوایز نیوبری و دیگر آثار برنده جوایز معتبر ادبی، محور اصلی فعالیت مرکز نشر چی مائو (Chih Mau Publishing Company) را تشکیل می‌دهد. انتشارات چونگ تونگ (Chung Tong Publishing Company)، اقتباس‌ها و بازآفرینی‌های بی‌نظیری از داستان‌های نوجوان سراسر دنیا را به مخاطبان تایوانی ارائه می‌کند.

بیشتر داستان‌های تالیفی نوجوانان، واقع‌گرا و تاریخی است و تنها عده بسیار اندکی روی گونه ادبی علمی - تخیلی و فانتزی کار می‌کنند. درون مایه اغلب داستان‌های واقع‌گرایانه، تطابق و سازگاری نوجوانان با تغییرات فیزیکی، عاطفی و فکری است که تجربه می‌کنند به همان گذر از دوران کودکی به دوران بلوغ و بزرگسالی.

معمولاً این آثار، حداقل چند پیام اخلاقی در خود دارند؛ خوبی و نیکی بر شر و بدی پیروز می‌شود و سرانجام، همه چیز به خیر و خوشی به پایان می‌رسد. با این اوصاف، کارکرد اجتماعی داستان‌های نوجوانان عینیت می‌یابد؛ کمک به نوجوانان در طول دوران بلوغ و تربیت و پرورش آن‌ها؛ به طوری که سرانجام به شهروندانی متعادل و مفید تبدیل شوند. در حالی که داستان‌های واقع‌گرا در آمریکا، با صدفاتی بس دردناک، حقایق تلخ و ناگوار را بازگو می‌کند، داستان‌های واقع‌گرایانه نوجوان در تایوان، اصلاً «واقع‌گرا» نیست. علی‌رغم این که بارداری در نوجوانی، مسئله سقط جنین، طلاق، سوء استفاده‌های جنسی و مواد مخدر، جزو مسائل غیر قابل انکار و بسیار دردناک جامعه تایوان است، اما داستان‌های واقع‌گرایانه تایوان، عموماً دنیا را محیطی بسیار گرم و صمیمی و ساده توصیف می‌کند؛ گویی هیچ اتفاقی نیفتاده و همه چیز بکر و دست‌نخورده باقی مانده است!

در این میان، داستان‌های تاریخی نوجوانان، بخشی از حرکت برای «یافتن ریشه‌های اصیل خود» و «آشنایی با کشور تایوان» را جوابگوست. به عنوان مثال، داستان «غروب در شهر تای پی» (چاپ ۱۹۸۴)، نوشته «یوپینگ جو» (Iau - Ping Jou) از واکنش‌های متفاوت مردم تایوان، نسبت به تجاوز ژاپنی‌ها به کشورشان حکایت می‌کند.

هم چنین «خداحافظ کین من» (چاپ ۱۹۸۴)، نوشته همان نویسنده، به بحث جنگ میان مردم چین و تایوان، در فاصله ۱۹۵۰ - ۱۹۴۰ می‌پردازد.

هم اینک دو تن از نویسندگان معاصر، در عرصه داستان‌های نوجوانان بسیار شاخص هستند: «سی یان لای» (Si - an Lai)، با نام مستعار «تونگ لی» (Tung Li) و «پی هوآنگ هوآنگ» (Pi - Huang Huang)، با نام مستعار «های هوآنگ» (Hai Huang). این دو نویسنده، بسیار فعال و موفق هستند و اغلب جوایز ادبیات کودک و نوجوان تایوان را به خود اختصاص داده‌اند. مجموعه آثار تونگ لی، با طیف مخاطبان نوجوان در سراسر تایوان ارتباط برقرار می‌کند؛ داستان «غریبه‌ای باکت سبز»، گفت و گوی میان یک نوجوان و یک

شخصیت خیالی - خود واقعی همان فرد - را بازگو می‌کند. توانایی تونگ لی، در خلق داستان‌های تاریخی و واقع‌گراست. داستان‌های واقع‌گرای او، مملو از شرح جزئیات محل وقوع داستان است و زبان محاوره‌ای اثر، خواننده را درگیر اثر می‌کند.

«شاهین در آسمان»، با گروهی از نوجوانانی سروکار دارد که در مسابقه مربوط به طرح مدل هواپیما شرکت کرده‌اند. این مسابقه، شروع جریانی است تا به آن‌ها بیاموزد که قدر دوستی‌های خود را بدانند. «خداحافظ تیان رن جیو»، درباره تجدید دیدار هفت هم کلاسی، در پوهو - جزیره‌ای میان چین و تایوان - است. داستان «دکتر بو دو و من»، به مقوله تعصبات نژادی میان سه گروه در شهر «هوا لیان» می‌پردازد؛ مهاجران چینی، خود تایوانی‌ها و ساکنان بومی استرالیا. اگر چه داستان کاملاً نو و پر از پیچیدگی است پایانی غم‌انگیز دارد.

هر چند گونه‌های ادبی داستان‌های واقع‌گرایانه و تاریخی، از سایر گونه‌های ادبی مطرح‌تر هستند، های هوآنگ ترجیح داده در مسیر ناشناخته داستان‌های تخیلی گام بردارد. او در اغلب داستان‌هایش، تمدن بشری و فن‌آوری‌های آن را مورد انتقاد و حمله خود قرار می‌دهد. «نکته‌ای درباره روبات‌ها»، با دقت و ظرافت، به نوع ارتباط نوکر اربابی حاکم میان انسان‌ها و روبات‌ها می‌پردازد. جالب این که در این داستان، روبات‌ها ارباب و انسان‌ها نوکران آن‌ها هستند! «ماجراهای کشور دماغ گنده»، به مشکلات مربوط به آلودگی‌های زیست محیطی و دفع زباله‌ها می‌پردازد. ساکنان بی‌نواهی کشور دماغ گنده، مجبورند برای استنشاق هوای تازه مورد نیاز خود، بار سنگین دماغ‌های‌شان را تحمل کنند! داستان «پرواز به آینده»، سفر پرماجرایی سفینه فضایی‌ای را بازگو می‌کند که با سرعتی بیش از سرعت نور، در فضا پیش می‌رود. در واقع رویارویی با موجودات غیر زمینی، موجب می‌شود انسان‌ها به اصل و جوهر سرشت خود توجه بیشتری کنند. اما به هر حال، در مقایسه با آثار نویسندگان آمریکایی و اروپایی، داستان‌های علمی - تخیلی‌های هوآنگ، چندان پیچیده نیستند.

کلام آخر

رشد و شکوفایی ادبیات کودک و نوجوان در تایوان، با سیر تحولات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی این کشور ارتباطی تنگاتنگ داشته است. ادبیات این گروه سنی، ابتدا در خدمت نیازهای فوری مربوط به نظارت کنترل امور اجتماعی و سیاسی، در کنار حمایت از زبان ماندرین چین بود. سپس در طول دو دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، این ادبیات به یکی از ابزارهای آموزش تحصیلی اجباری تبدیل شد تا بدین شکل، مهارت‌های مطالعه کودکان را بالا ببرد. در طول چند سال اخیر نیز رسالت اجتماعی این ادبیات، شناخت خود و شکل‌گیری قالب شخصیتی فرد را بر عهده داشته است.

ادبیات کودک و نوجوان تایوان، خیلی دیر شکوفا شد و تا سال ۱۹۸۰ بسیار کم رنگ بود. سپس و به تدریج، در اثر تغییر و تحولات اجتماعی و تجدید نظر در امور آموزشی و تحصیلی، در صنعت نشر جای خود را باز کرد. با این حال، هنوز هم به خوبی شناخته شده نیست و آن چنان که شایسته است، کسی به ارزش آن واقف نیست. در تایوان مراکز و بنیادهایی نظیر «شورای ملی معلمان - انگلیس در حوزه ادبیات کودک و نوجوان» یا «انجمن خدمات کتابخانه‌های نوجوان»، وابسته به اتحادیه کتابخانه‌های آمریکا وجود ندارد.

به سبب عدم حمایت مدارس و کتابخانه‌های عمومی، ریشه‌های ادبیات نوجوانان هنوز بسیار سست و متزلزل است. در جامعه جوان تایوان که تمامی ابعاد بازار اقلام مخصوص مخاطبان نوجوان، همواره قدرتمند و تاثیرگذار است، ادبیات داستانی نوجوانان هنوز راهی بس طولانی در پیش دارد. با تشکر از «خانه ترجمه» که کتاب را در اختیار مترجم نهاد.